

Mõnusalt elus ka saja-aastasena
Jonas Jonasson
Saja-aastane, kes hüppas aknast välja ja kadus
Varrak , 2013

Romaan jutustab Allani kuu aega kestnud tagaajamisest läbi Rootsi. Kuid see on ka reis läbi 20. sajandi ajaloo ja piiritult muretu Allani eluloo. Kuidas sattus Allan tulevase president Trumaniga õhtust sööma? Ja sõitis Churchilliga lennukis ning esimees Mao noore naisega jõelaeval? Ehkki Allani puudub igasugune huvi poliitika ja religiooni vastu, kujunevad asjaolud siiski sellisteks, et ta mõjutab ainuüksi oma olemasoluga enamikku 20. sajandi olulisemaid sündmusi.

Allan Karlsson ei ole mingi keskmine Rootsi mees, vaid üsna eriline isend, kes tahab elada rahu. Erilisi nõudmisi elule tal ei ole, kui vaid voodi, natuke süüa ja mõnikord ka head viina, kui leidub. Kuigi elu ei olnud poisile juba lapsepõlvest alates eriti palju oma päikselist palet näidanud, sai temast endalegi ootamatult maailma üks olulisemaid lõhkeainespetsialiste, kelle võimuses oli mõjutada 20. sajandi poliitikat. Aga just poliitikast tahtis Allan maailmas kõige vähem kuulda!

Saja-aastasena on Allan sattunud vanadekodusse, kus talle üldse ei meeldinud.. Niisiis otsustab ta oma juubelihommikul sealt akna kaudu põgeneda. Nagu muuseas haarab ta bussijaama ootesaalist kaasa korraks talle ühe salapärase jõugu liikme poolt usaldatud kohvri. Ja varsti otsivad teda nii politsei kui kurjategijad, sest kohver osutub olema täis sularaha.

Paralleelselt kirjeldab autor ka peategelase varasemat elukäiku, nii et raamatu lõpuks on lugejal olemas ülevaade nii Allani elust alates sünnist kui ka kogu 20. sajandi olulisematest hetkedest. Allan Karlsson satub pidevalt justkui ühe räästa alt teise alla. Ta juhtub olema osaline nii Ameerika kui ka Nõukogude Liidu tuumarelva väljatöötamises. Tema sündmusterikkasse ellu jääb nii põgenemine Gulagi vangilaagrist, rännak kaamelil seljas üle Himaalaja, nagu muuseas esimees Mao noore naise päästmine, kindral Franco abistamine, töö Ameerika spioonina ja palju muud enneolematult huvitavat ja pöörast.

Ometi on ta peamiseks sooviks puhata soojamaa päikse all valge liivaga rannal, nautides viinakokteili. On ju tema lemmikfraas, et tuleb, mis tulema peab ja läheb, nagu läheb.

Raamatu ülesehitus on väga vaimukas ja huvitav. Paralleelselt eri aegade vahel hüplemine on praeguse aja kirjanduses väga populaarne võtte. Teose lõpul seob autor teose erinevad tegevusliinid kenasti kokku üheks tervikuks.

Raamatu peamine võlu on aga mõnus huumor, mida jagub nii mineviku kui ka tänapäevasündmuste kujutamiseks. Selline mõnus huumor, mida pole keeratud üle võlli, kuid pole ka liiga maitsetu ja lame. Lugesedes on alati ootused edasitoimuvast tegevusest suured. Vahepeal tuleb ka mõni naeruturtsatus ja enamus ajast on endal päris lõbus. Allan Karlssoni muretu meel ja loomuomane nutikus toovad ta pidevalt välja ka kõige jaburamatest ja lootusetumatest olukordadest.

Meeldis, et teos tekitab äärmiselt positiivse tunde.

Tsitaate:

„Nõndamoodi,” ütles Allan ja vaatas oma jalge ees lamavat teadvusetut hiina sõdurit. „Ole rootslasega võidu juues ettevaatlik, kui sa ise just soomlane või vähemalt venelane pole.”

*

Natukese aja pärast hakkas Julius tagaistmel millegagi krabistama. Ta sirutas Allani ja Bennyle lahtirebitud kommikoti. „Vaadake, mis ma pihta panin,” ütles ta. Allan kergitas kulme: „Sa

varastasid kotitäie komme, kui meil on kohvris viiskümmend miljonit?” „Kas teil on kohvris viiskümmend miljonit?” küsis Benny. „Oih,” ütles Allan. „Mitte päris,” sõnas Julius. „Sina said ju sealt sada tuhat endale.” „Pluss viiesajaline benssiini jaoks,” lisas Allan. Benny oli mõnda aega vait. „Nii et teil on kohvris nelikümmend üheksa miljonit kaheksasada üheksakümmend üheksa tuhat viissada krooni?” „Sa oled karme rekendaja,” ütles Allan.

*

Sõit kestis üksteist tundi, tarbetuid peatusi vahepeal ei tehtud, ja kõigi üldseisund oli hea, kui Indoneesia kapten teatas, et nad alustavad maandumist Bali rahvusvahelisel lennuväljal, ning Allan Karlssonil on viimane aeg maandumisluba lagedale tuua.

Allan vastas, et kapten ainult öelgu, kui Bali lennujuhtimistorn raadio teel ühendust võtab, siis korraldab ta kõik ülejäänud. „See ongi ju praegu!” vastas murelik kapten. „Mida ma neile ütlen? Nad võivad mind alla tulistada või mis iganes!” „Pole see nii hull ühtigi,” ütles Allan ja võttis kapteni kõrvaklapid ning mikrofoni.

„Hallo? Bali lennujaam?” küsis ta inglise keeles. Otsekohe vastati talle, et lennukil tuleb end viivitamatult identifitseerida, kui nad ei taha Indoneesia õhujõude omale sappa saada. „Minu nimi on Dollarit,” ütles Allan. „Sada Tuhat Dollarit.”

Lennujuhtimistornis jäi väga vaikseks. Indoneesia kapten ja teine piloot vaatasid imetlevalt Allanit. „Lennujuht koos oma lähimate abilistega arvutab parajasti, kui palju igaiüks neist saab,” seletas Allan. „Ma tean,” lausus kapten. Kulus veel mõni sekund, enne kui lennujuht taas eetrisse tuli.

„Hallo? Kas te olete seal, mister Dollarit?” „Jah, olen küll,” vastas Allan. „Vabandage, aga kuidas teie eesnimi oli, mister Dollarit?” „Sada Tuhat,” ütles Allan. „Ma olen mister Sada Tuhat Dollarit ja ma soovin luba maanduda teie lennuväljal.” „Vabandust, mister Dollarit. Kuuldavus on natuke kehv. Kas te võiksite, palun, oma eesnime veel kord korrata?”

Allan selgitas kaptenile, et lennujuht alustas nüüd läbirääkimisi. „Ma tean,” lausus kapten. „Minu eesnimi on Kakssada Tuhat,” ütles Allan. „Kas meil on luba maanduda?” „Üks silmapilk, mister Dollarit,” sõnas lennujuht, sai ümbritsevatelt kolleegidelt heakskiidu ja sõnas: „Te olete Balile väga-väga teretunud, mister Dollarit. Teie saabumine valmistab meile suurt rõõmu!”

Allan tänas lennujuhti ja ulatas kõrvaklapid ning mikrofoni kaptenile. „Te olete nähtavasti varemgi siin kandis käinud,” ütles kapten naeratades. „Indoneesia on kõikide võimaluste maa,” vastas Allan.

Ka saja-aastasena võib olla väga elus!